| **Частична предварителна оценка на въздействието** | |
|---|---|
| **Институция:**<br>Министерство на образованието и науката | **Нормативен акт:** Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Нормативи за определяне разходите, които заплащат заявителите по процедурите за акредитация и за оценяване на проект, както и за изменения в определения по чл. 83, ал. 3, т. 1 от Закона за висшето образование капацитет |
| ◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет | ○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за: |
| **Лице за контакт:**<br>Соня Кръстанова, директор на дирекция „Финанси“ в Министерството на образованието и науката | **Телефон и ел. поща:**<br>Тел.: 02 9217 413<br>e-mail: s.krastanova@mon.bg |

**1.Проблеми за решаване:**

*1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.*

**Проблем: „Действащите към момента Нормативи за заплащане на оценяване, акредитация и следакредитационен контрол на висшите училища в Република България не са актуализирани и не съответстват на настъпилите променени в икономическата обстановка и нормативната уредба“**

В съответствие със Закона за висше образование (ЗВО) организирането на дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА) е определено като правомощие на държавата. НАОА е специализиран държавен орган към Министерския съвет за оценяване, акредитация и контрол на качеството на дейностите на висшите училища. Агенцията осъществява дейности по оценяване на проекти за откриване и преобразуване на висши училища, основни звена, филиали, териториално изнесени звена в страната и в чужбина. НАОА извършва институционална и програмна акредитация, както и следакредитационно наблюдение и контрол (САНК). Дейностите на Агенцията имат за цел да стимулират и контролират висшите училища, да осигуряват и да повишават качеството на предлаганото от тях образование, както и да го провеждат в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование.

Агенцията е отговорна за оценяването и акредитацията на висшето образование и научните организации по чл. 47, ал. 1 от Закона за висшето образование. На институционална акредитация подлежат

51 висши училища, а на програмна акредитация – 515 професионални направления/специалности от регулираните професии в тях и над 2000 докторски програми във висшите училища и научните организации. В следващата таблица е посочен средногодишният брой процедури, осъществявани от НАОА за 2023 и 2024 година, както следва:

Таблица 1 (*по данни на НАОА*)

| Код на услугата по административен регистър | Вид акредитационни процедури | Общ брой процедури в ПКОВО за 2023 г. | Общ брой процедури в ПКОВО за 2024 г. | Средногодишен брой по вид процедура |
|---|---|---|---|---|
| 444 | Институционална акредитация | 23 | 29 | 26 |
| 1063 | Програмна акредитация на професионално направление | 90 | 174 | 132 |
| 856 | Програмна акредитация на специалност от регулираните професии | 80 | 91 | 85.5 |
| 1294 | Програмна акредитация на докторски програми (като брой процедури) | 394 | 228 | 311 |
| 1293 | Програмна акредитация на докторски програми от регулираните професии | 0 | 0 | 0 |
| 2747 | Изменение на капацитет | 4 | 5 | 4.5 |
| 1767 | Проекти за откриване на висше училище | 0 | 0 | 0 |
| 1064 | Проекти за преобразуване на висше училище | 0 | 1 | 0.5 |
| 1931 | Проекти за откриване/ преобразуване на основно звено | 0 | 4 | 2 |
| 1768 | Проекти за откриване на специалност от регулираните професии | 9 | 11 | 10 |
| 228 | Проекти за откриване на професионално направление | 6 | 2 | 4 |
| | **Общо:** | **606** | **545** | |

Посочените в таблицата данни показват броя на процедурите, осъществявани от постоянните комисии по области на висшето образование (ПКОВО) през 2023 г. и 2024 г., съобразно направените от висшите училища (ВУ) заявки за откриване на процедури за оценяване и акредитация. Този брой е различен за отделните календарни години и зависи от Графика за програмна акредитация на професионалните направления (ПН), утвърден от НАОА. Предвижданите в съответствие с Графика процедури за програмна акредитация на ПН през 2025 г. са 113 броя; през 2026 г. - 55; през 2027 г. - 96; през 2028 г. - 138.

Едновременно с Графика, в съответствие с чл. 30, ал. 1 от Правилника за дейността на НАОА, Агенцията извършва процедури и за последваща институционална акредитация. След приключване на процедурите за програмна акредитация на ПН/специалност от регулирана професия (СРП) се откриват процедури и за заявените заедно със съответното/ата ПН/СРП докторски програми. Едновременно с това, в съответствие с чл. 31, ал. 1, НАОА извършва и процедури за програмна акредитация на докторски програми в научните организации по чл. 47 от ЗВО.

За осъществяване на своята дейност НАОА се нуждае от специалисти с профил и квалификация в различните професионални направления и области на висшето образование. В по-голямата си част експертите са хабилитирани преподаватели във висшите училища и учени в научните организации в България. Част от специалистите са представители на национално представителна организация на работодателите и/или на представители на национално представителна синдикална организация, както и на действащите студенти или докторанти.

Настоящият проблем се поражда от обстоятелството, че нормативите за заплащане от заявителя на разходите по процедурите за оценяване и акредитация (нормативите) не са променяни от дълго време, което ги прави неактуални спрямо текущата обстановка. Към момента заявителите на процедури заплащат разходите по тях по нормативи, утвърдени от министъра на финансите през далечната 2008 г., които не отразяват адекватно настоящите икономически условия, както и извършените през годините нормативни регулации в ЗВО. Всеизвестна и съвсем логична е съществено изменената икономическа обстановка в страната спрямо 2008 г., когато са приети действащите към момента нормативи. Нагледен пример за това е минималната работна заплата за страната, която през 2008 г. е била 220 лв., а от 1 януари 2025 г. е 1077 лв.

В следващата таблица е предоставена сравнителна информация за бюджета на НАОА за изминалите две години – 2023 г. и 2024 г.

Таблица 2 (*по данни на НАОА*)

| **БЮДЖЕТ НА НАОА** | **2023 г.** | **2024 г.** |
|---|---|---|
| **ПРИХОДНА ЧАСТ** | | |
| §36-00 - Други приходи | 1,334,000.00 лв. | 990,000.00 лв. |
| **РАЗХОДНА ЧАСТ** | | |
| §01-00 - Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения | 701,000.00 лв. | 778,522.00 лв. |
| §02-00 - Други възнаграждения и плащания за персонала | 882,100.00 лв. | 882,100.00 лв. |
| §05-00 - Задължителни осигурителни вноски от работодатели | 200,700.00 лв. | 223,518.00 лв. |
| §10-00 - Издръжка | 869,238.00 лв. | 549,478.00 лв. |
| §19-00 - Платени данъци, такси и административни санкции | 600.00 лв. | 13,000.00 лв. |
| §46-00 - Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности | 17,762.00 лв. | 13,723.00 лв. |
| §52-00 - Придобиване на дълготрайни материални активи | 36,000.00 лв. | 3,399.00 лв. |
| Общо разходи | **2,707,400.00 лв.** | **2,463,740.00 лв.** |
| **БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ** | | |
| §61-00- Трансфери между бюджети (нето) | 1,373,400.00 лв. | 1,473,740.00 лв. |

Приходната част по бюджета на НАОА се формира само от заплащане на процедурите по оценяване и акредитация от страна на висшите училища. От Таблица 2 е видно, че приходите на Агенцията през 2024 г.

са в по-малък размер в сравнение с 2023 г. Причината е намаление в броя на осъществените процедури, данни за което има в Таблица 1. В разходната част се наблюдава известно увеличение на средствата за възнаграждения и задължителни осигурителни вноски към тях, което е в съответствие с политиката по доходите в цялата страна. Няма промяна в размера на §02-00 Други възнаграждения и плащания за персонала, в който се включват разходите за възнаграждения на експертите, извършващи оценяване и акредитация. Намаление се наблюдава и по отношение на средствата за издръжка, в които се включват разходите за командировки, преводачески услуги и др. дейности по оценяване и акредитация. За изпълнение на дейностите по акредитация, председателят на НАОА командирова членове на акредитационния съвет, на постоянните комисии по области на висшето образование и на постоянната комисия за следакредитационно наблюдение и контрол, както и експерти от администрацията на НАОА в оценяваните институции (висши училища и научни организации). Тук е мястото да се отбележи, че в периода между 2008 и 2025 г. разходите за труд в страната са увеличени многократно, а размерите на командировъчните разходи два пъти, което обосновава необходимостта от актуализация на нормативите.

Тази необходимост се потвърждава и от отчетените от НАОА разходи по процедурите. За справка: по данни от годишния отчет на НАОА за изпълнение на бюджета разходите за издръжка са се увеличили от 525 085 лв. през 2023 г. на 549 275 лв. през 2024 г., а платените такси във връзка с процедурите от 518 лв. през 2023 г. на 1468 лв. през 2024 г.

Сериозно внимание трябва да се обърне и на обстоятелството, че вследствие от неотговарящите на съвременната икономическа обстановка нормативи се идентифицира все по-голям отлив на желаещите експерти да участват в дейностите по акредитация и оценяване. Видно от Таблица 5, поместена в раздел 3. Заинтересовани страни (стр. 7) броят на хабилитираните преподаватели, участвали в експертни групи намалява от 668 през 2023 г. на 639 през 2024 г., а броят на участвалите студенти/докторанти намалява от 246 през 2023 г. на 155 през 2024 г. Това поставя под риск нормалното функциониране на НАОА, тъй като именно човешкият ресурс и потенциал е най-значимата предпоставка за усъвършенстване на акредитационния модел и подобряване на оценяването на висшите училища и научните организации.

Извън съществено променената икономическа обстановка са налице и други причини, които налагат ревизиране на сега действащите нормативи. Такива са измененията в ЗВО и по-конкретно тези в частта за акредитацията на висшите училища, както и приетия през 2021 г. Правилник за дейността на НАОА. Така например, изменената през 2022 г. разпоредба на чл. 75, ал. 5 от ЗВО гласи, че на самостоятелна акредитация подлежи и правото на висши училища и организации по чл. 47, ал. 1 от ЗВО да провеждат обучение по образователна и научна степен "доктор" по докторски програми, за което към момента **не** е установен норматив. Освен това, новата ал. 7 в чл. 75 от ЗВО уреди възможността на НАОА да оценява правото висше училище, което ще провежда обучение извън територията на страната, да дава висше образование по образователно-квалификационни степени чрез институционална и/или програмна акредитация в съответствие с прилагането на стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското

пространство за висше образование. Тази нова дейност също следва да се отрази в нормативите за заплащане от заявителя на разходите по процедурите за оценяване и акредитация. Осъществяването на подобен вид процедури е свързано с извършването на допълнителни разходи за изготвяне на необходимите за процедурата преводи, ползването на преводачески услуги, проучването на съответната нормативна уредба, привличане на чуждестранни експерти и т.н. Това предполага и уреждането на възможност за НАОА да изисква заплащането на тези разходи от страна на заявителя.

В заключение може да се обобщи, че гореизложените данни недвусмислено обуславят наложителността от преразглеждане на така действащите нормативи за заплащане на оценяване, акредитация и следкредитационен контрол, за да бъдат синхронизирани със законовата правна уредба и настоящата икономическа ситуация.

***1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).***

Необходимата регулация не може да се осъществи в рамките на съществуващото законодателство, чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности.

***1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите***

Както вече бе отбелязано, ако не се стигне до привеждането на нормативите в съответствие с актуалните икономически условия, НАОА няма да може да извършва дейностите си своевременно и ефективно, а актуализирането на нормативите може да се осъществи единствено с целева регулация.

***1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.***

Неприложимо.

***1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?***

Не са извършвани последващи оценки.

**2. Цел:**

**Обща цел:**

Осигуряване на адекватни условия за осъществяване функциите на НАОА по оценяване, акредитация и контрол на качеството на обучението във висшите училища и научните организации в Република България.

**Конкретни цели:**

**Цел 1:** Намаляване отлива на експерти, желаещи да участват в дейности по оценяване и акредитация в резултат от актуализирането на нормативите за заплащане на процедурите;

**Цел 2:** Увеличаване броя на чуждестранни експерти при оценяване и акредитация;

**Цел 3:** Установяване на правила по отношение на осъществяваните от НАОА процедури извън територията на страната, включително и за:

- определяне на разноски при участието на чуждестранни експерти в процедурите, които да се заплащат от страна на заявителя на акредитационна процедура;
- определяне на допълнителни разходи за преводи, преводачески услуги, проучване на чуждестранна нормативна уредба и т.н., които да се заплащат от страна на заявителя на акредитационна процедура.

*Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.*

**3. Заинтересовани страни:**

**Пряко заинтересовани страни:**

- НАОА като специализиран държавен орган към Министерския съвет за оценяване, акредитация и контрол на качеството на дейностите на висшите училища;

Актуалната численост на персонала на НАОА към 14.04.2025 г. е, както следва:

Таблица 3 (*по данни на НАОА*)

| Численост на персонала | План | Отчет |
|---|---|---|
| Щатни бройки, в т.ч.: | 30 | 24 |
| по трудови правоотношения | 8 | 8 |
| по служебни правоотношения | 22 | 16 |

- Висшите училища и научните организации в РБ, обучаващи в бакалавърски, магистърски и докторски програми;

По данни на Националния статистически институт (НСИ), актуални към 24.07.2024 г., общият брой на висшите училища в РБ през учебната 2023/2024 година е 51, в т.ч. университети, специализирани висши училища и самостоятелни колежи;

- Студентите и докторантите, обучавани във висшите училища и научните организации в РБ;
- Записаните студенти в Република България – По данни на НСИ, актуални към 26.04.2024 г. общият брой на записаните студенти за учебната 2023/2024 г. е 190 513;
- Докторантите в Република България – По данни на НСИ, актуални към 26.04.2024 г. общият брой на записаните докторанти за учебната 2023/2024 г. е 6095;

* Актуализация на посочените данни се очаква след м. април 2025 г.

- Академичният състав във висшите училища и научните организации в РБ;

По данни на НСИ, актуални към 26.04.2024 г., общият брой на преподавателите през учебната 2023/2024 г. е 21 098, в т.ч. на основен трудов договор – 12 918. Актуализация на данните се очаква след м. април 2025 г.

- Административният персонал в НАОА, във висшите училища и научните организации (НО), върху който оказват влияние предложените промени;
- Представители на НАОА в Акредитационния съвет (АС) и Постоянните комисии (ПК);

Таблица 4 (*по данни на НАОА*)

| **Представители на АС и ПК в НАОА** | **АС** | **ПКОВО** | **ПКСАНК** | **КВЖ** |
|---|---|---|---|---|
| *Хабилитирани* | 11 | 55 | 8 | 5 |
| *Студенти/докторанти* | 0 | 8 | 1 | 2 |
| *Потребители/практика* | 0 | 8 | 0 | 0 |
| *Чуждестранни експерти* | 0 | 0 | 0 | 0 |

- Специалистите - представители на национално представителна организация на работодателите и/или представители на национално представителна синдикална организация, участващи в дейността на НАОА като членове на експертни групи/постоянни комисии по области на висше образование;

Общият брой на утвърдените от Акредитационния съвет на НАОА за 2023 г. експертни групи (ЕГ) е 304, а за 2024 г. е 243. Следващата таблица показва каква част от утвърдените експерти са хабилитирани лица, студенти/докторанти или потребители на кадри.

Таблица 5 (*по данни на НАОА*)

| Брой ЕГ, утвърдени от АС | Брой определени ЕГ през **2023 г.** | Брой определени ЕГ през **2024 г.** |
|---|---|---|
| **Общо, в т.ч.:** | **304** | **243** |
| *Хабилитирани преподаватели* | *668* | *639* |
| *Студенти/докторанти* | *246* | *155* |
| *Потребители/практика* | *40* | *55* |
| *Чуждестранни експерти* | *14* | *21* |

- Чуждестранните висши училища, които по смисъла на чл. 75, ал. 7 от ЗВО ще заявяват пред НАОА необходимост от оценяване на правото им да дават висше образование по образователно-квалификационни степени чрез институционална и/или програмна акредитация;

В следващата таблица е посочен броят на извършените от НАОА процедури за акредитация в чуждестранни ВУ и броят на направените запитвания за потенциално извършване на други такива.

Таблица 6 (*по данни на НАОА*)

| Осъществени процедури в чуждестранни ВУ (брой) | 2023 г. | 2024 г. |
|---|---|---|
| *програмна акредитация* | 0 | 1 |
| | | |
| Заявени намерения за осъществяване на процедури в чуждестранни ВУ | 2023 г. | 2024 г. |
| *програмна акредитация* | 0 | 10 |

- Министерството на образованието и науката като отговорна институция за провеждането на държавната политика в сферата на висшето образование и науката.

**Косвено заинтересовани страни:**

- Кандидат-студентите и гражданите, които ще се ориентират към докторски програми, и които ще бъдат бъдещите адресати на образователния процес във висшите училища и научните организации;
- Институциите и организациите, пряко заинтересовани от подготовката на специалисти във висшите училища и научните организации: малки и средни предприятия, фирми, държавни и общински органи;

- Обществото като цяло, доколкото последиците от предлаганите промени ще се отнесат и към всички граждани в Република България.

*Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).*

**4. Варианти на действие. Анализ на въздействията.**

**Вариант 1 „Без действие“:**

**Описание:**

Вариант 1 е с насоченост към запазване на текущото положение, като това ще означава, че ще продължат да действат и прилагат утвърдените през 2008 г. нормативи за заплащане на оценяване, акредитация и следкредитационен контрол на висшите училища в Република България.

В случай на избор на този вариант няма да се вземе предвид съществено променената обстановка в обществените отношения спрямо периода на утвърждаване на нормативите. Действащите в момента нормативи са утвърдени през 2008 г., но по същество те не са променяни от 2003 г., въпреки многократно настъпилите през годините изменения в икономическите условия. При определяне на стойностите на нормативите следва да бъде съобразено общото повишение на цените на стоките и услугите в страната, тъй като то изразява обективната покупателна способност на парите.

Действащите към момента нормативи са абсолютни недостатъчни за покриване на необходимите разходи за извършваните от НАОА процедури. Вследствие от натрупваната през годините разлика в действащите нормативи и актуалната икономическа ситуация се идентифицира все по-голям отлив на желаещите експерти да участват в дейностите по акредитация и оценяване  Това поставя под сериозен риск възможността на НАОА да извършва дейностите от своята компетентност своевременно и ефективно, което неминуемо ще рефлектира отрицателно върху качеството на висшето образование в страната.

При вариант, насочен към запазване на текущото положение няма да бъдат отчетени направените през годините промени в законовата и подзаконовата нормативна уредба, които регулират обществените отношения в областта на акредитацията на висшите училища и научните организации. Тук е мястото да се посочи, че Правилникът за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация (Правилника) е приет и обнародван през 2021 г. В него са разписани правила и процедури, които не са отчетени в действащите нормативи, което е логично с оглед доста по-ранното им утвърждаване. Пример за подобна процедура е разписаната в Раздел IV, глава III от Правилника възможност за оценяване и акредитация по покана на чуждестранни висши училища, провеждащи обучение в чужбина.

Извън гореизложените обективни обстоятелства е уместно да се посочи, че при последните процедури за проверка на дейността на НАОА от Европейската асоциация за осигуряване на качество във висшето образование – ENQA и за вписване в Европейския регистър по осигуряване на качеството на висшето

образование – EQAR, Агенцията получи препоръка за осигуряване на финансова независимост, което без промяна на нормативите не би било възможно.

Не на последно място следва да се отбележи, че запазването на настоящите нормативи ще възпрепятства включването на чуждестранни експерти при осъществяване на процедурите, което в момента е практически невъзможно поради прекомерно ниските възнаграждения.

**Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

При приложението на този вариант ще се запазят нормативите, които действат към момента. Така заявителите по процедури за оценяване и акредитация ще продължат да заплащат сегашните такси, което в краткосрочен план може да бъде отчетено като положително за тях, но не и в дългосрочен, защото както бе посочено, текущото положение поставя под съмнение нормалната дейност на НАОА, а това ще рефлектира цялостно върху системата на висшето образование в негативен аспект.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

В случай на прилагане на този вариант на действие ще е налице негатив най-вече за НАОА, която ще е изправена пред сериозно предизвикателство при намирането на необходимите независими експерти, респективно при осъществяването на компетентностите за оценяване, акредитация и контрол на качеството на дейностите на висшите училища.

Отрицателни въздействия ще има и по отношение на всички останали заинтересовани страни, които бяха подробно описани в относимата част на настоящата оценка на въздействие. Пример за такива са висшите училища и научните организации в страната, които са пряко зависими от процедурите по акредитация. Това се отнася също и за студентите и докторантите, обучавани във висшите училища и научните организации в РБ, за които следва да се осигурява обучение в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование.

**Специфични въздействия:** няма

**Въздействия върху малките и средните предприятия:**

Прилагането на Вариант 1 няма да окаже пряко въздействие върху малките и средните предприятия (МСП).

**Административна тежест:** няма

*1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.*

*1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)*

---

**Вариант 2 „Инициатива за регулаторни мерки с приемане на Постановление на Министерския съвет за приемане на Нормативи за определяне на разходите, които заплащат заявителите по процедурите за акредитация и за оценяване на проект, както и за изменения в определения по чл. 83, ал. 3, т. 1 от Закона за висшето образование капацитет“:**

В отговор на изложения проблем настоящият вариант на действие предлага приемането на акт на МС за приемане на Нормативи за определяне на разходите, които заплащат заявителите по процедурите за акредитация и за оценяване на проект, както и за изменения в определения по чл. 83, ал. 3, т. 1 от Закона за висшето образование капацитет.

От НАОА е извършено задълбочено проучване на нормативите за заплащане на множество чуждестранни агенции, действащи както в съседни на нас държави, така и в цяла Европа. Същото показва, че нормативите за заплащане на Агенцията са в пъти по-ниски от тези на всички останали агенции, което не е добър знак за европейските ни и световни партньори.

Процедурите за оценяване и акредитация предполагат извършването на висококвалифицирана експертна дейност, която следва да бъде заплащана в съответствие със съвременната социално-икономическа обстановка. Невъзможността за заплащането ѝ по един достоен за положения труд начин води до все по-трудно привличане на желаещи експерти да участват по акредитационните процедури, което бе подробно описано в раздел „Проблеми за решаване“. Заплащането въз основа на норматив, който е утвърден при коренно различна икономическа среда е предпоставка за сериозни затруднения в регулираната дейност. Това трябва да послужи като индикатор за предприемане на конкретни мерки, които се предлагат с този вариант на действие.

НАОА извърши пълно проучване на механизма на финансиране на дейността по оценяване и акредитация, въз основа на което бяха изготвени подробни финансови разчети относно осигуряването на минималните средства от заплащането на извършваните от нея процедури. В разчетите са калкулирани разходите за възнаграждения на експертните групи (ЕГ) (вкл. наблюдаващ); разходите за разглеждане в постоянните комисии (ПК) и/или в ПК САНК и за провеждане на заседания; разходите за разглеждане в акредитационния съвет (АС) и за провеждане на заседания; в т.ч. командировъчни разходи и разходи за превод и публично оповестяване на доклади от процедури; разходите за САНК. За онагледяване на изчисленията се прилага таблица с калкулации по видове разходи – Приложение 1.

Анализът показа, че без привеждането на нормативите в съответствие с актуалните икономически условия, НАОА няма да може да функционира нормално. Предлаганите промени не просто са съобразени с направените финансови разчети, а се базират на техния минимум, който би осигурил дейността на Агенцията. С цел подробно изложение на механизма за финансиране и начина за определяне на новите нормативи към настоящи формуляр се прилага **обосновка –** Приложение 2.

Освен саниране на чисто икономическите несъответствия с определянето на нови нормативи, с проекта на акт се предлага приемането на актуализирани правила, които да се синхронизират с направените през годините промени в нормативната уредба. Така е дадена възможността на НАОА да определя допълнително разноски при участието на чуждестранни експерти в процедурите, които да се заплащат от страна на заявителя на акредитационна процедура. Именно недостатъчното участие на чуждестранни експерти при акредитация е посочено като едно от основните предизвикателства, свързани с дейностите по акредитация в

Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 - 2030 година. Определени са нормативи за заплащане на разходите по процедури за оценяване на дистанционна форма на обучение по специалност в акредитирано професионално направление и за програмна акредитация на докторски програми. Регламентираната в чл. 75, ал. 7 и ал. 8 от ЗВО възможност на НАОА да извърши акредитация в чуждестранни висши училища, провеждащи обучени в чужбина, е свързано с извършването на допълнителни разходи за изготвяне на необходимите за процедурата преводи, ползването на преводачески услуги, проучването на съответната нормативна уредба, привличане на чуждестранни експерти и т.н. Тази процедура е взета предвид и разписана при определянето на новите нормативи, като е уредена възможност на НАОА да изисква заплащането на тези разходи от страна на заявителя.

В заключение следва да се отбележи, че този вариант на действие предлага механизми за отстраняване на възникналия проблем и в тази връзка се препоръчва избора му.

**Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

Ще се определи ново равнище на заплащане за провежданите от НАОА акредитационни процедури, като ще се постигне съответствие на предлаганите нормативи с разходите (преки и косвени) на Агенцията за извършване на акредитационните процедури. Това ще допринесе за осигуряване на качествен оценъчен процес във висшите училища и научните организации. Процедурите за оценяване и акредитация ще се ускорят, което е от особено значение за висшите училища и научните организации.

Ще се осигурят по-добри условия за заплащане на лицата, ангажирани с дейностите по акредитация, оценяване и контрол. Това ще позволи при извършването им да се включат и чуждестранни експерти, което ще повиши качеството на посочените процедури, респективно и на предлаганото обучение.

С предлагания проект на акт ще бъдат обособени правила по отношение на осъществяваните от НАОА процедури извън територията на страната. Включването на НАОА в международните акредитационни процедури ще я утвърди като важен фактор сред международните ѝ партньори.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

Висшите училища и научните организации (ВУ и НО) ще трябват да заплащат по-високи такси за процедурите за оценяване и акредитация, но същевременно увеличението кореспондира с актуалната икономическа обстановка в страната и промяната на всички стоки, услуги и такси спрямо периода на утвърждаване на сега действащите нормативи. Към момента няма официална информация относно размера на таксите за обучение на студенти и докторанти за следващата академична година, както и за таксите за административни услуги, свързани с учебния процес във ВУ и НО.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Специфични въздействия:** няма

**Въздействия върху малките и средните предприятия:** Прилагането на разглеждания вариант няма да окаже пряко въздействия по отношение на МСП.

**Административна тежест: Вариант 2** няма да окаже въздействие върху административната тежест.

*(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)*

*1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.*

*1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)*

**Вариант 3 „Нерегулативна намеса“**

В конкретния случай не са налице алтернативни възможности за нерегулаторни мерки. Този вариант е неприложим, тъй като решаването на проблема е възможно единствено чрез приемане на постановление на МС.

*малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)*

**5. Сравняване на вариантите:**

**Степени на изпълнение по критерии:** 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

| | | **Вариант 1 „Без действие“** | **Вариант 2** |
|---|---|---|---|
| ***Ефективност*** | **Цел:** Осигуряване на адекватни условия за осъществяване функциите на НАОА по оценяване, акредитация и контрол на качеството на обучението във висшите училища и научните организации в Република България. | 3 | 1 |
| ***Ефикасност*** | **Цел:** Осигуряване на адекватни условия за осъществяване функциите на НАОА по оценяване, акредитация и контрол на качеството на обучението във висшите училища и научните организации в Република България. | 3 | 1 |
| ***Съгласуваност*** | **Цел:** Осигуряване на адекватни условия за осъществяване функциите на НАОА по оценяване, акредитация и контрол на качеството на обучението във висшите училища и научните организации в Република България. | 3 | 1 |

*1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.*

*1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:*

*ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;*

*ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;*

*съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.*

**6. Избор на препоръчителен вариант:**

**Вариант 2 „Инициатива за регулаторни мерки с приемане на Постановление на Министерския съвет за приемане на Нормативи за определяне разходите, които заплащат заявителите по процедурите за**

**акредитация и за оценяване на проект, както и за изменения в определения по чл. 83, ал. 3, т. 1 от Закона за висшето образование капацитет“**

**Аргументите за това са свързани със следното:**

**1.** Вариант 2 се отличава с най-висока степен на ефективност, във връзка с неговата целесъобразност и с най-висок потенциал за постигане на целите.

**2.** Вариант 2 се характеризира с най-висока степен на ефикасност сред идентифицираните варианти на действие с оглед на ефекта за заинтересованите страни и за обществото.

**3.** Вариант 2 съдържа най-голям потенциал за изпълнение на държавната политика, насочена към развитие висшето образование и науката.

*Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.*

**6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):**

○ Ще се увеличи

○ Ще се намали

◉ Няма ефект

Прилагането на Вариант 2 няма да въздейства по отношение на административната тежест.

*1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.*

*1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.*

**6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?**

○ Да

◉ Не

Прилагането на Вариант 2 няма да засегне съществуващи регулаторни режими и услуги.

*1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.*

*1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).*

*1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.*

*1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.*

*1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.*

*1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.*

**6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?**

○ Да

◉ Не

Прилагането на Вариант 2 няма да доведе до създаване на нови регистри.

*Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.*

**6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми):**

○ Актът засяга пряко МСП

◉ Актът не засяга МСП

Предложеният вариант не засяга пряко МСП.

*Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.*

**6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?**

Не са налице потенциални рискове от прилагането на Вариант 2.

*Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.*

**7. Консултации:**

○ Проведени са консултации

*Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.*

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Провеждането на обществени консултации ще се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове за срок от 30 дни.

*Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.*

**8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?**

○ Да

◉ Не

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

*1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).*

*1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.*

**9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?**

○ Да

◉ Не

Не се изисква извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици.

*(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)*

**10. Приложения:**

1. Приложение 1 – калкулация на разходи;
2. Приложение 2 – обосновка.

*Приложете необходимата допълнителна информация и документи.*

**11. Информационни източници:**

1. Закон за висшето образование;
2. Правилник за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация;
3. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2021 - 2030 г. ;
4. Национален статистически институт.

*Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.*

**12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:**

Име и длъжност: Соня Кръстанова, директор на дирекция „Финанси“ в Министерството на образованието и науката

Дата: 16.04.2025 г.

Подпис:

16.4.2025 г.

X

Соня Кръстанова
Директор на дирекция "Финанси"
Signed by: Sonia Viktorova Krastanova-Bogdanova